

Framtida miljöledningssystem

Sara Emilsson

Industriell miljöteknik
Institutionen för ekonomisk och industriell utveckling
Linköpings universitet

E-post: sara.emilsson@liu.se

2009-11-24

Linköpings universitet
Environmental
Technology and
Management

Miljöledningssystem i svenska kommuner – en bakgrund

- Nästan hälften av alla svenska kommuner arbetar med miljöledningssystem.
- De första svenska kommunerna började införa miljöledningssystem 1994.
- Främst de större kommunerna som använder verktyget.
- Förut främst tekniska verksamheter, men nu används miljöledningssystem i bredare utsträckning.
- Pilotprojekt vanligt.
- Att införa miljöledningssystem- en lång och tidskrävande process.

Drivkrafter för att arbeta med miljöledningssystem i kommuner

- Struktur på miljöarbetet.
- Samordning av kommunens miljöarbete.
- Vidareutveckling av det lokala Agenda 21-arbetet.
- Visa på gott föredöme.
- Ekonomiska besparingar.

Linköpings universitet
Environmental
Technology and
Management

Användning av standarder

- Användningen av standarder har ändrats med tiden.
- Olika standarder i olika verksamheter.
- I andra länder finns centralt utarbetade kommunspecifika standarder.
- Lokalt utvecklade standarder (liknar ofta standarden för stegvis certifiering: BS 8555:2003).
- Certifiering ovanligt.

Positiva erfarenheter av miljöledningssystem

- Bättre kommunikation.
- Ökad miljömedvetenhet inom organisationen.
- Ökat engagemang för miljöfrågor.
- Bättre struktur på miljöarbetet.
- Utökat samarbete med andra kommuner.

Linköpings universitet
Environmental
Technology and
Management

Vanliga problem eller svårigheter

- Brist på kontinuitet.
- Brist på resurser.
- Uppföljning.
- Samordning.
- Ansvar för miljöledningssystemarbetet.
- För mycket dokumentation och byråkrati.
- Indirekt miljöpåverkan svårt att hantera.
- Tidsaspekten

Strategier för att hantera indirekt miljöpåverkan

1. Uteslutning av indirekt miljöpåverkan i miljöledningssystemen, åtminstone i ett inledande skede.
2. Hantering av indirekt miljöpåverkan, men den nämns inte specifikt utan man har ett gemensamt hanteringsförfarande av direkt och indirekt miljöpåverkan.

Linköpings universitet
Environmental
Technology and
Management

Att hantera indirekt miljöpåverkan – en mognadsfråga

Kunskap/kompetens

Kontinuitet/Prioritet

Kommunikation/
samarbete

Linköpings universitet
Environmental
Technology and
Management

Exempel samhällsplanering

- Samhällsplanering har en stor indirekt miljöpåverkan – genom planeringen låser man förutsättningarna (på gott och ont) för tex. framtida energiförsörjningssystem.
- Miljöledningssystemet kan se till att uppföljningar av planer och program sker systematiskt.
- Miljöledningssystemet kan se till att planerarna kan ha koll på alla dokument de behöver förhålla sig till i planeringen.

För att miljöledningssystem ska bli ett verkningsfullt hjälpmedel är det viktigt att...

- det finns organisatoriska förutsättningar.
- man är medveten om att det bara är ett verktyg bland många och ingen universallösning.
- man fokuserar på kärnverksamheten.
- det finns uppföljningsrutiner.
- det inte blir för stort fokus på alla administration kring systemet så att miljön "glöms bort".

Linköpings universitet
Environmental
Technology and
Management

Framtiden för miljöledningssystem i kommuner

- Integrering med andra åtaganden viktigt
 - Balanserade styrkort
 - Strategier för fysisk planering
 - Ekonomistyrningssystem
 - Verksamhetsledningssystem
- Hållbarhet kommer att (åter) bli den stora ledstjärnan med skillnaden att det inte bara handlar om miljö.
- Ålborgdeklarationen
- Olika EU-projekt om integrerade hållbarhetsledningssystem
- Sveriges bidrag till utvecklingen: standard för hållbarhetsstyrning (SIS, Sveriges kommuner och Landsting, Miljöstyrningsrådet)

Viktiga erfarenheter från mls-arbetet att ta med in i arbetet med hållbarhetsledning

- Identifiera de processer som kommunen kan påverka och gör det mest effektivt (kompetensmässigt, rådighetsmässigt etc.).
- Viktigt att inte bara fokusera på det som är lätt att mäta eftersom det finns andra otroligt viktiga saker som inte går att sätta siffror på.
- Viktigt med tydliga uppföljningsrutiner.
- Viktigt att reflektera över innan val av angreppssätt
 - Vad vill vi uppnå?
 - Hur ser de lokala förutsättningarna ut (mognad, traditioner, organisationskultur etc.)?
 - Vad har vi redan?

Tre kommuners resa mot hållbarhetsledning

Characteristics	Botkyrka	Uddevalla	Växjö
Classification (SALAR, 2004)	Suburban municipality	Other municipality, more than 25 000 inhabitants	Large City
Number of inhabitants (as by the end of 2007)	79 031	50 921	79 562
Year of EMS initiation	Political decision 1992 Actual initiation 1996/97	1999	Political decision 2000. Actual initiation 2002
Type of EMS	Locally developed standard	EMAS	<i>eco</i> BUDGET
Status of EMS	All departments certified to locally developed EMS standard	EMAS registered on a local authority basis	All departments have ecological budgets
Other management approaches	Balanced scorecards Long term activity plans	Balanced scorecards	Budget system as activity planning tool
Added sustainability components	Locally developed sustainability standard Aalborg charter signatory	Citizen influence- methods (Rural Sustainable Livelihood)	Integrated management system Aalborg charter signatory Social budget added to Eco-budget

Ålborgdeklarationen

1. Styrning och förvaltning
2. Lokal styrning i riktning mot hållbarhet
3. Naturliga gemensamma nyttigheter
4. Ansvarsfulla konsumtionsmönster och val av livsstil
5. Planering och stadsbyggnad
6. Bättre framkomlighet, mindre trafik
7. Lokala hälsofrämjande insatser
8. Livskraftig och hållbar lokalekonomi
9. Jämlikhet och social rättvisa
10. Lokalt till globalt

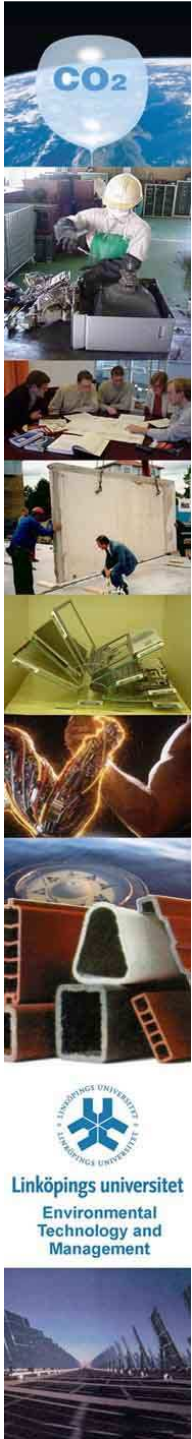

Hållbarhetsbudget i Växjö (baserat på ecoBUDGET)

- Utgår från det ekonomiska styrningssystemet och strukturen samt PDSA-cykeln.
- Omfattar hela kommunens geografiska område (inklusive privata företag och medborgare).
- Ålborgdeklarationen och hållbar utveckling hörnstenar.
- Växjö har kompletterat sin ecoBUDGET med en social budget för att sträva för en integrerad budget och därmed ett integrerat styrsystem.

Indikator	Utfall 2006	Utfall 2007	Budget 2009	Plan
Andel av föräldraledighet som tas ut av pappor (%)	19%	23,5%	30%	50%

Ett hållbart Botkyrka

- Lokalt utvecklade hållbarhetscertifiering.
- Vidareutveckling av den lokalt utvecklade "miljöcertifieringen".
- Ålborgdeklarationen viktig hörnsten.
- Utmaningar:
 - Botkyrkaborna har arbete
 - Botkyrkaborna känner sig hemma
 - Botkyrka har de bästa skolorna
 - Botkyrka bidrar inte till klimatförändringarna
 - Botkyrkaborna är friska och mår bra
 - Botkyrkaborna har förtroende för varandra och för demokratin
- Integrerat i verksamhetsplaneringen: flerårsplanen.

Natur-och kulturguiden, Uddevalla

- Folkhälsa, integration och miljö.
- Agenda 21-initiativ.
- Framtagen via en demokratisk process där invånare, föreningar, markägare och andra intresserade deltog.
- Syfte: att utveckla miljön på ett hållbart sätt (inte att begränsa utan snarare att nyttja naturen).
- Brett samarbete mellan bl. a. museum, turistbyrå, folkhälsa, kultur, kommunledningskontoret.

Helsingborg

- Folkhälsa ett viktigt grundbegrepp för kommunens hållbarhetsarbete.
- Plan för hållbar utveckling.
- Delegationen för hållbar utveckling/ avdelningen för hållbar utveckling.
- Exempel stadsdelen Dalhem
 - Stötta processer för att stärka stadsdelens identitet
 - Samverkan mellan Helsingborgshem och Helsingborgs Stad
 - Fokus på invånarna

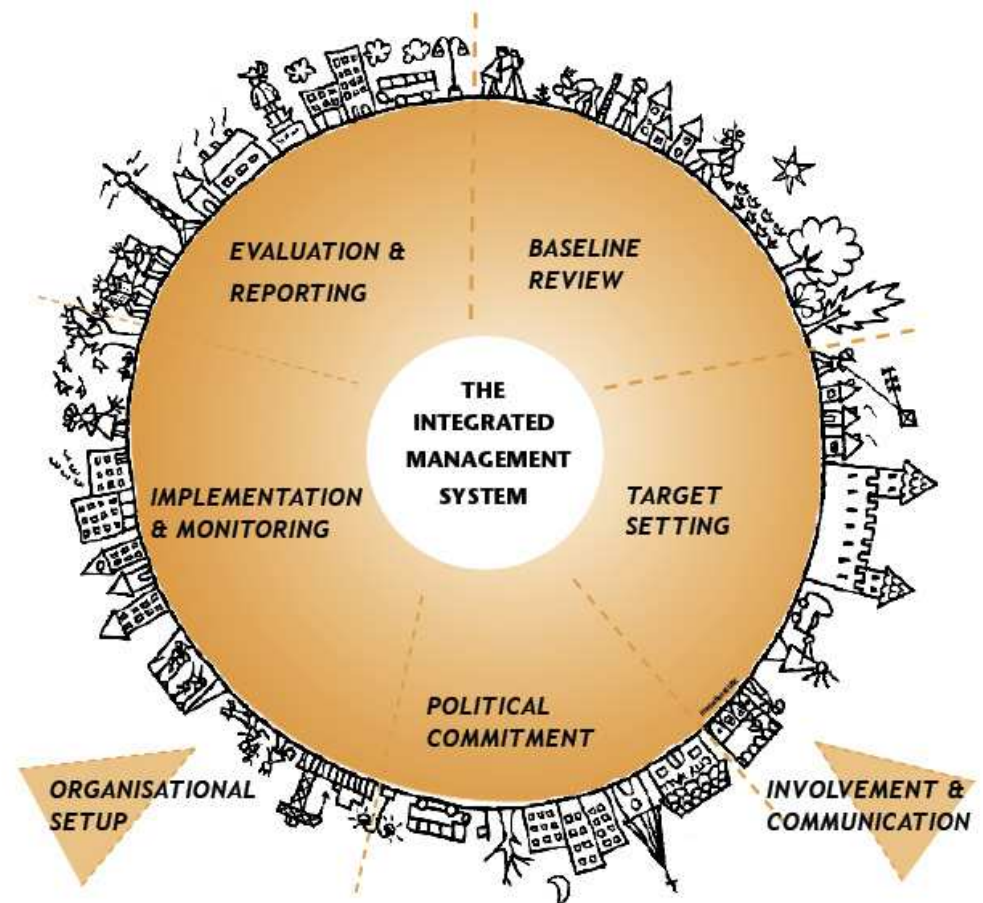

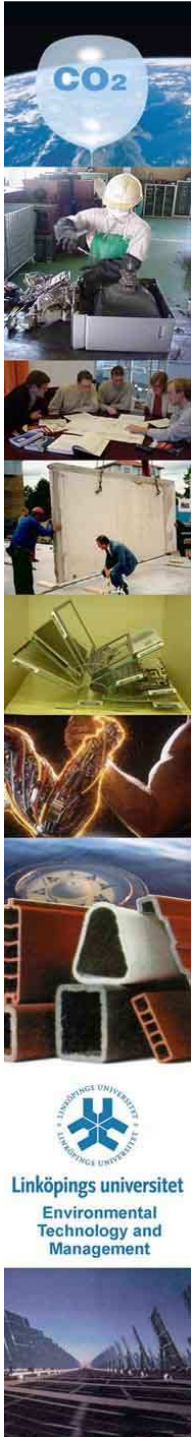

Integrerad styrning – på väg mot kommunal och regional hållbarhet (MUE 25)

”En modell för ett integrerat ledningssystem som hjälper kommuner och regioner att integrera aspekter för en hållbar utveckling i deras övergripande styrning”

- Territorial expansion: the application of the Integrated management system to the whole urban area with the selection of appropriate indicators and targets
- Actor expansion: the cooperation with all relevant stakeholders in the city and cooperation with neighbours.
- Dimension expansion: the integration of all sustainability dimensions into the management system.

forts. integrerad styrning

- Fokuserar på strategiska aspekter för de ansvarsområden och/eller påverkan en kommun/region har.
- Ålborgdeklarationen är utgångspunkten.
- Viktigt att utgå från redan existerande system och strukturer och bygga vidare utifrån det som redan finns.
- Ger konkret vägledning kring
 - nulägesanalys,
 - målformulering,
 - politiskt engagemang,
 - implementering och uppföljning,
 - utvärdering och rapportering,
 - organisatorisk struktur
 - samverkan och kommunikation

Vägledningen hittar ni här:
<http://intra.mue25.net/>

Linköpings universitet
Environmental
Technology and
Management

Min pågående och kommande forskning

- Effektivitet och verkningsfullhet i kommuners strategiska hållbarhetsarbete
 - Svenska kommuners utveckling från miljöledning till hållbarhetsledning.
 - Översyn och analys av olika hållbarhetsåtaganden i offentlig sektor.
- Hållbara Norrköping
 - Syftet att bidra till uppfyllandet av Norrköping som världsledande inom hållbarhet
 - Utveckla vision
 - Utveckla en hållbar stadsdel
 - Utveckla en ekoindustriell park